

Kruisbestuiving wetenschap en Wikipedia

Erasmusprijs 2015 voor Wikipedia-gemeenschap

De Erasmusprijs 2015 gaat naar Wikipedia als community, naar de tienduizenden vrijwilligers die helpen bij het verspreiden van kennis via de gelijknamige online encyclopedie.

Jos Damen (ASC Leiden)

Sinds 2010 werken Wikipedians bij kennisinstellingen in binnen- en buitenland. Bij archieven en bibliotheken, maar ook bij organisaties als de Royal Society of Chemistry, Cancer Research UK en het Smithsonian Institute liepen enkele maanden Wikipedians in Residence rond. Die probeerden een verbinding te leggen tussen de instellingen en Wikipedia. Daarvan hadden beide partijen nut. Wikipedia kreeg bijzondere afbeeldingen voor de online encyclopedie. De kennisinstellingen kregen een extra podium voor hun afbeeldingen, waardoor afbeeldingen soms honderden keren meer werden gebruikt dan in de eigen databases.

700.000 afbeeldingen

In Nederland waren organisaties als de Stichting Academisch Erfgoed, de Koninklijke Bibliotheek, het Nationaal Archief, het Tropenmuseum, Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het Rijksmuseum, universiteiten van Maastricht en Utrecht en instellingen als het NIOD, Vredespaleis, EYE, KITLV en het Afrika-Studiecentrum betrokken. Soms participeerden ze als zelfstandige instellingen, soms in groepsverband met wel 12 instellingen, zoals de Werkgroep Speciale Wetenschappelijke Bibliotheken. In totaal doneerden Nederlandse instellingen al ruim 700.000 afbeeldingen aan Wikimedia Commons en verbeterden ze de kwaliteit van de artikelen in de online encyclopedie.

Festival Kameroen 2014
foto Wouter van Beek / African Studies Centre Leiden

Voor wetenschappers kan Wikipedia op verschillende manieren van belang zijn. De afbeeldingendatabase Wikimedia Commons bevat 28 miljoen bestanden die vrij te gebruiken zijn. Door kennis of bestanden te delen, vergroot je het bereik enorm. Wikipedia hoort bij de vijf meest gebruikte websites ter wereld, en is de enige niet-commerciële website in de top-10. Een voorbeeld: Wikipedia-artikelen met door Nederlandse kennisinstellingen gedoneerde afbeeldingen werden in 2014 maar liefst 2 miljoen keer bekeken. Het hergebruik van de afbeeldingen is enorm groot.

Nieuwe initiatieven

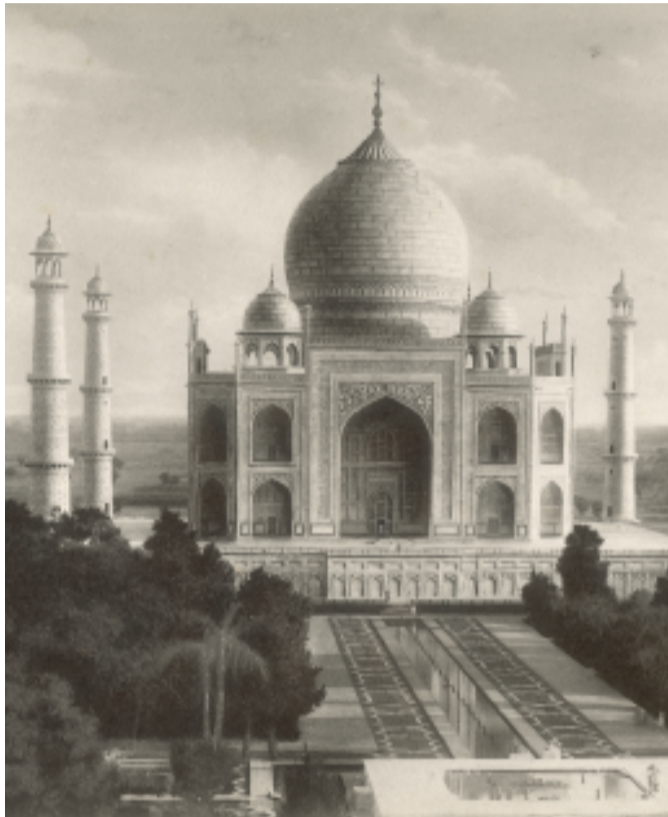
Ook in de komende periode zullen Nederlandse instellingen structureel aan de encyclopedie bijdragen. Zo werkt bij Naturalis Wikipedian Hans Muller dit jaar aan een project waarmee nu al meer dan 30.000 afbeeldingen zijn ingebracht in Wikimedia Commons, en er volgen naar verwachting nog vele tienduizenden vogelafbeeldingen. Verder werken het Nationaal Archief en de Koninklijke Bibliotheek aan een project rond verzetskranten uit de Tweede Wereldoorlog en zijn er plannen voor een nieuwe donatie van het Tropenmuseum.

Prestigieuze prijs

Sinds 1958 wordt de Erasmusprijs uitgereikt. Deze prestigieuze prijs wordt toegekend aan een persoon of instelling die een belangrijke bijdrage heeft geleverd op cultureel, sociaal of sociaal-wetenschappelijk terrein. De prijs, en het bijbehorende bedrag van € 150.000, wordt in november door koning Willem-Alexander aan vertegenwoordigers van Wikipedia uitgereikt. Op 23 november organiseert de KNAW een symposium 'Reading Wikipedia', en op 25 november houdt Wiki-oprichter Jimmy Wales een lezing in Paradiso.

commons.wikimedia.org
erasmusprijs.org

De hier getoonde afbeeldingen zijn allen gedoneerde afbeeldingen aan Wikimedia Commons door betrokken organisaties.

Taj Mahal, India 1890
foto KITLV / Clifton & Co

Initiatierite, Sierra Leone 1935
foto Sjoerd Hofstra / African Studies Centre Leiden

Dochters van de radja van Boeileleng
foto KITLV / Isidore van Kinsbergen

Wat doet een socioloog met digitale data?

Integriteit en duurzaamheid van onderzoeksdata staan hoog op de agenda van beleidsmakers en financiers. Maar hoe gaan bijvoorbeeld sociologen in de praktijk met data om?
Marion Wittenberg

Bij de meeste afdelingen sociologie aan Nederlands universiteiten is, mede naar aanleiding van fraudezaken als de Stapel-affaire, beleid geïntroduceerd om de controleerbaarheid van onderzoek te vergroten. Door middel van *publication packages* - het opslaan van de data en syntax waarop een publicatie gebaseerd is - probeert men op een meer transparante manier met data om te gaan wanneer een onderzoek is afgerond.

Dit komt naar voren in een onderzoek van Beau Oldenburg (Rijksuniversiteit Groningen), in opdracht van DANS. Haar onderzoek onder 14 sociologen - zes programmaleiders en acht promovendi - van zes Nederlandse universiteiten laat verder zien dat er echter geen beleid is hoe je als onderzoeker tijdens je onderzoek met data moet omgaan. Hoewel alle universiteiten beschikken over een beveiligde digitale omgeving worden veel data uitgewisseld via Dropbox, USB-sticks of e-mail.

Onbekend maakt onbemind

Het uitwisselen van data wordt bij voorkeur gedaan met onderzoekers die men al kent. Vooral promovendi staan terughoudend tegenover het delen van hun data met anderen. Oldenburg: "Alhoewel ze aangeven zich bewust te zijn van deze onwetenschappelijke houding, vinden vier van de zes promovendi die zelf data verzamelen, het oneerlijk als anderen 'zomaar' gebruik zouden kunnen maken van hun data". De zes programmaleiders staan positiever tegenover het delen van data, meer in lijn met het beleid van financiers zoals NWO, KNAW en ZonMw. Zij geven aan hun data liever bij een landelijke repository zoals DANS te archiveren dan bij een lokale voorziening als een universiteitsbibliotheek. In de praktijk blijkt dat onderbrengen bij DANS echter niet altijd te gebeuren.

Data begrijpen en gebruiken

Om data te kunnen hergebruiken, is het van belang dat deze goed gedocumenteerd worden. Hulpmiddel hierbij is een datamanagementplan (DMP). In een DMP wordt de context van het onderzoek zo omschreven dat anderen, die niet bij het onderzoek betrokken zijn geweest, de data ook kunnen begrijpen en gebruiken. Om goed datamanagement te bevorderen kunnen onderzoekers de kosten hiervoor, sinds kort, financieren vanuit hun eventuele NWO-subsidie. Het is echter opmerkelijk dat vrijwel geen van de geïnterviewden bekend is met de term datamanagementplan. De onderzoekers blijken gaandeweg het onderzoek wel over deze onderwerpen na te denken, maar zetten deze niet op papier. Ook hier is dus nog veel winst te behalen.

Benieuwd naar het volledige onderzoek? De white paper 'Integriteit en duurzaamheid in het digitale tijdperk' is te downloaden via de DANS-website.
dans.knaw.nl